

Temat: Czym jest publicystyka?

Czas realizacji: 1 godz.

Cele zajęć

■ Cel ogólny

Zdobycie informacji na temat tego, czym jest 'publicystyka' i umiejętności analizy tekstów publicystycznych

■ Cele szczegółowe

Uczeń:

- z zaangażowaniem bierze udział w dyskusji,
- wie, czym jest publicystyka,
- przedstawia, na czym polega specyfika tekstu publicystycznego,
- gromadzi argumenty na określony temat,
- wymienia zasady organizacji tekstu dziennikarskiego,
- analizuje różne teksty i wskazuje cechy charakterystyczne tekstów publicystycznych,
- tworzy różne krótkie teksty własne,
- sprawnie posługuje się poprawną odmianą polszczyzny pisanej i mówionej.

■ Metody i formy pracy:

- metody aktywizujące – asocjogram, burza mózgów, dyskusja,
- rozmowa kierowana,
- ćwiczenia redakcyjne,
- ćwiczenia ze słownikiem,
- ćwiczenia z tekstami prasowymi,
- praca z komputerem z dostępem do Internetu,
- indywidualna i grupowa praca analityczna i redakcyjna.

■ Środki dydaktyczne:

- karta pracy: *Czym jest publicystyka?*,
- materiały dla nauczyciela do tematu: *Czym jest publicystyka?*,
- „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum. Kl.1.”, red. L.Adrabińska-Pacula, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN,
- fragmenty różnych tekstów prasowych,
- materiały dostępne w Internecie : prezentacja *Fakt i komentarz* (na stronie: <http://www.slideshare.net/drzewiecki/fakt-i-komentarz-3123797>), esej *Co to jest publicystyka* (na stronie: <http://blogi.newsweek.pl/Tekst/polityka-polska/531346,Co-to-jest-publicystyka.html>)
- komputer z dostępem do Internetu, m.in. stron: wikipedia, <http://blogi.newsweek.pl/Tekst/polityka-polska/531346,Co-to-jest-publicystyka.html>
- komputer, tablica, arkusze papieru, flamastry.

■ Przebieg lekcji

1. Faza wstępna (5 min.)

- Sprawdzenie zadania domowego polegającego na tym, że uczniowie mieli znaleźć w różnych dziennikach i tygodnikach teksty o charakterze subiektywnym, wyrażające opinię.
- Nauczyciel poleca zwrócić uwagę uczniom na to, o czym są te teksty (tematyka) ,w jakiej części gazety znajdują, czy są opatrzone nazwą gatunku, jakim językiem są napisane. Uczniowie na forum prezentują swoje spostrzeżenia i wnioski.

Temat: Czym jest publicystyka?

2. Faza realizacyjna

a) Czym jest publicystyka?/burza mózgów, praca indywidualna, pogadanka (12min.)

- Nauczyciel prosi uczniów, by po przeanalizowaniu różnych materiałów prasowych zawierających opinie, komentarze , subiektywne zdania autorów spróbowali zastanowić się, czym jest publicystyka i zapisali swoje skojarzenia związane z tym słowem (*zad.1. z Karty pracy*). Wybrani uczniowie na forum przedstawiają swoje asocjogramy, a nauczyciel zapisuje propozycje uczniów na tablicy.
- Nauczyciel prosi, by uczniowie z kolei zastanowili się i zapisali, jakimi tematami zajmują się teksty publicystyczne, czemu na ogół są poświęcone i jakie są cechy dobrej publicystyki (*Karta pracy, zad.1 i 2.*). Przy okazji uczniowie tworzą samodzielnie definicję pojęcia 'publicystyka' (przykładowa definicja znajduje się w *Materiałach dla nauczyciela*).
- Wybrani uczniowie prezentują wyniki pracy - a nauczyciel uzupełnia wiedzę uczniów, zwracając uwagę na to, że publicystyka wykorzystuje naturalne skłonności ludzi do formułowania sądów i potrzebę ich konfrontowania z innymi opiniami.
„Publicystyka to: aktualne, publiczne, tendencyjne interpretowanie wszelkich zagadnień społecznych. Do głównych cech publicystyki zaliczamy: przystępny język tekstu, aktualność tematu, różnorodność stylistyczna (operowanie np. żartem, ironią), subiektywność (nie ma dobrej publicystyki bez wyraźnego zarysowania opinii), obrazowość (podawanie przykładów z życia), ekspresywność słownictwa itp.).”
- Nauczyciel prosi, by uczniowie uzupełnili swoje asocjogramy i definicje pojęcia 'publicystyka'.

b) Publicystyka – dziennikarstwo subiektywne/ praca indywidualna, burza mózgów (10 min.)

- Uczniowie oglądają prezentację „ *Fakt i komentarz*” (na stronie: <http://www.slideshare.net/drzewiecki/fakt-i-komentarz-3123797>) i samodzielnie sporządzają notatkę na temat tego, czym są 'fakt' i 'komentarz' oraz na temat tego, jaki jest stosunek do rzeczywistości w przypadku informacji i publicystyki i jakie są główne zadania obu rodzajów dziennikarstwa (opowiadanie świata w dziennikarstwie informacyjnym i wyjaśnianie i ocenianie świata w publicystyce).
- Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie prezentują efekty swojej pracy.
(ewentualnie mogą wykonać powyższe polecenia na podstawie innych materiałów dostępnych w Internecie, np. eseju „*Co to jest publicystyka*” na stronie: <http://blogi.newsweek.pl/Tekst/polityka-polska/531346,Co-to-jest-publicystyka.html>, tekst dostępny jest też w *Materiałach dla nauczyciela*)

c) Recenzja – najbardziej subiektywnie/ praca indywidualna (15 min.)

- Nauczyciel prosi, by uczniowie wskazali, które teksty dziennikarskie najczęściej zawierają słownictwo oceniające, wartościujące. Prosi, by uczniowie wskazali przykłady takich tekstów wśród przyniesionych przez siebie materiałów prasowych. Uczniowie wskazują na recenzję, jako na ten gatunek, który jest jednym z najbardziej subiektywnych tekstów dziennikarskich. Prezentują na forum fragmenty recenzji wśród przyniesionych przez siebie materiałów.
- Uczniowie wykonują ćw. 5 a-c, str. 190 z podręcznika „*Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum. Kl.1.*”, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hącia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN - wskazują, w jaki sposób recenzenci wyrażają opinie, do podanych przymiotników dopisują synonimy, którymi można określić elementy fabuły książki, wskazują te fragmenty, w których opinia jest przedstawiona w sposób bezpośredni.

Temat: Czym jest publicystyka?

- Nauczyciel prosi, by uczniowie sami wcielili się w rolę publicysty kulturalnego i napisali krótki tekst, w którym przedstawia opinię o książce, która ma dla nich szczególne znaczenie i w tekście podkreślili linią prostą : fakty, a linią falistą: opinie (*zad. 3. z Karty pracy*).
- Po ustalonym czasie chętni uczniowie prezentują na forum swoje opinie o ważnej dla nich książce.

3. Faza podsumowująca (3 min.)

- Nauczyciel prosi, by uczniowie zastanowili się, czy publicystyka to gorszy rodzaj dziennikarstwa czy raczej bardziej atrakcyjny dla czytelnika oraz nad tym, kiedy dziennikarze powinni wyrażać swoje opinie, w jakich sytuacjach, przypadkach powinni to robić. Uczniowie na forum wypowiadają swe opinie na zadany temat.

■ Ewaluacja/samodzielna praca uczniów

Wykonaj zad.2, str.189 z podręcznika „Po polsku. Literatura, język, komunikacja. Zeszyt ćwiczeń do gimnazjum. Kl.1.”, red. L.Adrabińska-Pacuta, A.Hęcia, J.Malczewska, J.Olech, WSzPWN” : na podstawie informacji z gazety (o zmniejszeniu godzin wychowania fizycznego w jednej ze szkół na rzecz zwiększenia liczby godzin matematyki z powodu słabych wyników na egzaminie gimnazjalnym z matematyki) napisz list do redakcji, w którym przedstawisz swoją opinię na temat decyzji dyrektora (aprobującą lub krytyczną).

Temat: Czym jest publicystyka?

KARTA PRACY

1. W formie mapy myśli zapiszcie wasze skojarzenia związane z pojęciem: *publicystyka*. Uwzględnijcie cechy, którymi powinny charakteryzować się teksty publicystyczne.

PUBLICYSTYKA

2. Po przeanalizowaniu asocjogramu i różnych tekstów prasowych sformułuj definicję pojęcia 'publicystyka', uwzględniając cechy, formę, tematykę i sposób przekazu tekstów publicystycznych.

.....

.....

.....

.....

.....

3. Napisz tekst zawierający ok. 120 słów, w którym przedstawisz swoją opinię na temat książki, która ma dla Ciebie szczególne znaczenie. W napisanym przez siebie tekście linią prostą podkreśl fakty, a linią falistą: opinie.

[illegible]

Temat: Czym jest publicystyka?

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA

1. Przykładowa definicja pojęcia 'publicystyka' (za: wikipedia)

Publicystyka (łac.) – Subiektywne gatunki wypowiedzi w środkach komunikacji społecznej (prasa, radio, telewizja, Internet, książka, wydawnictwa jednorazowe) na publicznie interesujące w danym momencie tematy^[1]. Typowe rodzaje publicystyki:

- pozaprasowa (traktaty, rozprawy, pisma ulotne)
- prasowa (artykuły, felietony, reportaże)
- radiowa, telewizyjna i filmowa.

Wypowiedź publicystyczna interpretuje i ocenia fakty z przyjętego przez autora punktu widzenia, celem jej jest zaś wpływ na opinię publiczną. Dzieje publicystyki sięgają początków piśmiennictwa (retoryka rzymska), a szerokie jej rozpowszechnienie i masowość oddziaływania umożliwił najpierw wynalazek druku, potem radia, telewizji i wreszcie Internetu.

Ze względu na temat wypowiedzi publicystykę dzieli się na:

- polityczną
- społeczną
- kulturalną
- naukową
- sportową

Niemal wszystkie występują również w publicystyce radiowej i telewizyjnej (choć w telewizji np. terminem *felieton filmowy* oznacza się z reguły dowolną wstawkę filmową do programu studyjnego). Niemniej nowe środki przekazu mają również specyficzne dla siebie podgatunki publicystyczne (zob. talk-show). Elementy publicystyki znajdziemy również w literaturze pięknej oraz w innych rodzajach twórczości, jak film (kronika filmowa, plakat filmowy) czy plastyka (niektóre rodzaje plakatu, karykatura itd.).

2. Tekst „Co to jest publicystyka?”

(ze strony: <http://blogi.newsweek.pl/Tekst/polityka-polska/531346,Co-to-jest-publicystyka.html> ;

data dodania wpisu: 10 sierpnia 2009 14:31)

Co to jest publicystyka i jakie są najpopularniejsze jej gatunki, o tym chciałabym dzisiaj napisać, aby rozjaśnić nam wszystkim, w co jesteśmy zaangażowani i jakich form dziennikarskich możemy użyć.

Publicystyka jest dziedziną piśmiennictwa, wyróżniającą się dominacją aktualnej problematyki społecznej, politycznej, gospodarczej czy kulturalnej i specyficznym nasileniem tendencyjności, mającym na celu bezpośrednie oddziaływanie na odbiorców(opinię publiczną).

Charakterystyczne dla publicystyki są obecnie małe formy: ARTYKUŁ, FELIETON, RECENZJA, REPORTAŻ, KOMENTARZ.

Dzieje publicystyki sięgają początków piśmiennictwa, jej szerokie oddziaływanie umożliwił druk, rozkwit autonomicznych form publicystycznych – rozwój prasy(od XIX wieku czasopisma obejmujące głównie publicystykę), radia, telewizji.

Temat: Czym jest publicystyka?

Dzięki wzajemnemu oddziaływaniu publicystyki oraz literatury pięknej i nauk, a także innych dziedzin twórczości (teatru, filmu, plastyki) ukształtowały się nowe formy publicystyczne: karykatura, plakat, kronika, film, magazyn telewizyjny.

Dziennikarstwo służyć ma poznawaniu rzeczywistości w jej kształcie aktualnym. Publicystyka prasowa nie jest przede wszystkim zjawiskiem języka, stylu, ale sposobem ukazywania faktów czy zjawisk, wpływania na postawy i świadomość odbiorców. Za najistotniejsze uznać w niej należy związek z życiem, ideową wymowę, a więc jej treść. A treścią jest to co zostało w utworze jakoś ukształtowane, ujęte w pewną formę.

Istnieją dwa rodzaje dziennikarskie: * INFORMACJA * PUBLICYSTYKA

Oba rodzaje są w sposób trwały związany z prasą od zarania dziejów. INFORMACJA DZIENNIKARSKA to przekazywanie odbiorcy prasy aktualnych treści poznawczych, dotyczących ludzkiego działania, rzeczy i zjawisk. PUBLICYSTYKA zaś to aktualne, publiczne, tendencyjne oświećlanie wszelkich zagadnień społecznych.

Przy wyodrębnianiu poszczególnych gatunków publicystycznych kierować trzeba się trzema podstawowymi kryteriami. Tak więc można dokonywać podziału publicystyki dziennikarskiej:

- ze względu na formę(budowę utworu);
- ze względu na ujęcie(charakter utworu);
- ze względu na temat(problematykę utworu);

Pełen zestaw gatunków publicystycznych to: ARTYKUŁ, FELIETON, ESEJ, GAWĘDA, DYKUSJA, KARYKATURA, FOTOMONTAŻ, REPORTAŻ PUBLICYSTYCZNY, RECENZJA, MATERIAŁ KOMENTATORSKI(materiał krytyczny np. recenzja, konsultacyjny, polemiczny, apelujący, satyryczny).

Zatem zalecam tworzenie zgodnie z zasadami sztuki dziennikarskiej. Miłego dnia i ciąg dalszy nastąpi.